

Sygnatura akt I Ns 498/11

POSTANOWIENIE

Dnia 06 czerwca 2013r.

Sąd Rejonowy w Oleśnicy I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: **SSR Ewa Przychodzka**

Protokolant: Beata Wolny

Po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2013r.

przy udziale stron:

wnioskodawca: **J. M.**

uczestnicy postępowania: **Z. P., Ł. M., K. M., M. M., M. K. (1), M. K. (2)**

sprawy **o stwierdzenie nabycia spadku**

POSTANAWIA

I. stwierdzić, że spadek po spadkodawcy którym jest:

T. K.

- imiona rodziców spadkodawcy: S., A.

- nazwisko rodowe spadkodawcy: K.

- data śmierci spadkodawcy: 16 czerwca 2011 r.

- miejsce ostatniego stałego zamieszkania spadkodawcy: O.

na podstawie testamentu zwykłego z dnia 20 marca 2011r. nabyła żona
Z. P. w całości;

II. odstąpić od obciążenia wnioskodawczynie J. M. wydatkami
w sprawie;

III. wzajemnie znieść koszty postępowania.

Z./:

1. kal. 21 dni

2. odpis dor.:

- Urząd Skarbowy

- Starostwo Powiatowe

06.06.2013r.

Sygn. akt I Ns 498/11

UZASADNIENIE

W dniu 30.06.2011 r. wpłynął do tut. Sądu wniosek J. M. o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym ojcu T. K.. Jako uczestników postępowania podano: żonę spadkodawcy - Z. P.

oraz wnuki spadkodawcy – Ł. M., K. M., M. M., M. K. (1) i M. K. (2). Wnioskodawczyni jest córką spadkodawcy. Do wniosku dołączono, poza odpisami skróconymi aktów stanu cywilnego, testament notarialny T. K. z dnia 14.07.2006 r. W testamencie tym T. K. powołał do spadku swoje wnuki Ł. M., K. M., M. M., M. K. (1) i M. K. (2) – w udziałach po 1/5 części.

W dniu 01.07.2011 r. wpłynął do tut. Sądu wniosek Z. P. o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym mężu T. K.. Jako uczestników postępowania podano: córkę spadkodawcy – J. M.

oraz wnuki spadkodawcy – M. K. (1) i M. K. (2). Do wniosku

dołączono, poza odpisami skróconymi aktów stanu cywilnego, testament własnoręczny T. K. sporządzony dnia 20.03.2011 r. we W..

Zarządzeniem z dnia 05.07.2011 r. obie sprawy połączone zostały do wspólnego rozpoznania pod sygn. wiodącą, tj. I Ns 498/11.

Po wzajemnej wymianie wniosków, Z. P. złożyła

zastrzeżenie do testamentu notarialnego T. K. z dnia

14.07.2006 r., które uzasadniała tym, że jej mąż T. K. unieważnił testament notarialny przez sporządzenie nowego testamentu w dniu

20.03.2011 r., będąc świadomym, zdrowym na ciele i umyśle, zgodnie ze

swoją wolą, sumieniem i prawem. Ponadto Z. P. wskazała, że testament z dnia 20.03.2011 r., stanowił prezent dla niej od męża jako podziękowanie za szczęśliwe małżeństwo oraz dbanie o jego wnuki jako o swoje.

J. M. w imieniu własnym i małoletniego M. M. –

jako jego przedstawiciel ustawowy, zakwestionowała ważność testamentu holograficznego T. K. z dnia 20.03.2011 r. Swoje zastrzeżenia uzasadniła tym, że T. K. sporządził testament w szpitalu po wykryciu guza mózgu, co spowodowało u niego załamanie psychiczne. W związku

z tym stan zdrowia testatora oraz okoliczności i treść testamentu wskazują, iż mógł się on znajdować w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dodatkowo fakt niepowołania nikogo do spadku określonego w pkt 2 i 4 testamentu może wskazywać na splątanie

oraz osłabienie sprawności umysłowej. W związku z powyższym wniosła

o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego w zakresie neurologii

i onkologii na okoliczności ustalenia bezpośredniej przyczyny śmierci ojca, jakie były następstwa i ograniczenie w funkcjonowaniu wynikające ze zmian chorobowych u zmarłego, czy zmiany chorobowe mogły spowodować powstanie zaburzeń psychoorganicznych lub innych zaburzeń psychicznych,

a jeśli tak w jak w/w zaburzenia wpłynęły na świadomość chorego. Ponadto

J. M. poddała w wątpliwość spisanie testamentu z dnia 20.03.2011 r. osobiście przez spadkodawcę, gdyż charakter pisma różni się od innych pism sporządzonych przez T. K.. Na potwierdzenie tego twierdzenia wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa

W toku postępowania dowodowego ustalono następujący stan faktyczny:

Spadkodawca T. K. ostatnio stale zamieszkiwał w O., gdzie też zmarł w dniu 16.06.2011 r. W chwili śmierci pozostawał w ważnym związku małżeńskim z Z. P.. To było jego drugie małżeństwo,

z którego nie pochodziły żadne dzieci. Z pierwszego małżeństwa z L.

z d. T. pochodziło dwoje dzieci, tj. R. K. i J. M.. R. K. zmarł przed swoim ojcem w 2003 r., pozostawił po sobie dwóch synów: M. K. (1) i M. K. (2). Zmarły T. K. nie miał innych dzieci pozamałżeńskich, przysposobionych, ani zmarłych wcześniej.

Zmarły sporządził dwa testamenty. W pierwszym testamencie notarialnym z dnia 14.07.2006 r. sporządzonym przed notariuszem M. S. w Kancelarii Notarialnej w O. (Repertorium A numer (...)) T. K. powołał do spadku swoje wnuki Ł. M., K. M., M. M. (dzieci J. M.), M. K. (1) i M. K. (2) (dzieci R. K.) – w udziałach po 1/5 części. Później T. K. sporządził testament własnoręczny z dnia 20.03.2011 r. będąc w szpitalu we W.. W testamencie tym T. K. rozporządził swoim majątkiem w ten sposób, że mieszkanie znajdujące się w O. przy ul. (...) i samochód A. (...) nr rej. (...) przekazał żonie Z. P.. Testator wymienił w testamencie również garaż znajdujący się w O. przy ul. (...), a także samochód A. (...) nr rej. (...) – bez wskazania komu go przekazuje. Jednocześnie testator unieważnił wszystkie dotąd sporządzone testamenty.

Spadkobiercy nie złożyli oświadczeń co do przyjęcia bądź odrzucenia spadku po zmarłym T. K.. W skład spadku nie wchodzi gospodarstwo rolne.

/ dowód:

zapewnienie spadkowe J. M. – k. 49 - 50;

akt zgonu spadkodawcy – k. 2 i 19;

pozostałe akty stanu cywilnego – k.3 – 9, 20 – 23;

testament notarialny z dnia 14.07.2006 r. – k. 10;

testament zwykły z dnia 20.03.2011 r. – k. 18;

T. K. przebywał od dnia 05.03.2011 r. w (...) Szpitalu (...) Centrum Medycyny Ratunkowej im. T. M. we W. przy ul. (...) we W. przy ul. (...), gdzie rozpoznano u niego nowotwór złośliwy mózgu – guz prawej półkuli mózgu, pnia mózgu. Później znowu przebywał w (...) Szpitalu (...) Centrum Medycyny Ratunkowej im. T. M. we W. i w (...) Centrum Onkologii we W. przy pl. (...).

/dowód:

karty informacyjne – k. 32, 33;

dokumentacja medyczna – k. 63, 71, 75, 339 – 341v., 356 – 358v.;

W sprawie opracowana została przez biegłego sądowego z zakresu neurochirurgii dr. H. A. (1)opinia z dnia 10.02.2012 r. na okoliczności ustalenia bezpośredniej przyczyny śmierci T. K., następstw i ograniczeń w funkcjonowaniu wynikających ze zmian chorobowych u zmarłego, istnienia zmian chorobowych mogących spowodować powstawanie zaburzeń psychoorganicznych lub innych zaburzeń psychicznych i ich ewent. wpływu na świadomość chorego. Według biegłego T. K.w dniu 20.03.2011 r. był w pełni świadomy sporządzając swój testament. Po przeprowadzonej analizie dokumentacji biegły stwierdził, że w dniu przyjęcia do szpitala 05.03.2011 r. T. K.był przytomny, w dobrym kontakcie słownym, z niedowładem połowicznym lewostronnym i obustronnie obecnymi objawami piramidowymi. Po przeprowadzonych badaniach zdiagnozowano u chorego guza mózgu i zakwalifikowano do biopsji stereotaktycznej. Lekarz – neurochirurg poinformował chorego o stwierdzonym rozpoznaniu z wszystkimi jego zagrożeniami i konieczności biopsji guza, celem ustalenia dalszego leczenia.

W tym czasie chory był w pełnym kontakcie słownym, z zachowaną orientacją co do miejsca i czasu. Po przeniesieniu chorego do Kliniki Neurochirurgii w dniu 21.03.2011 r. T. K.był przytomny, w logicznym kontakcie słownym, poruszał się samodzielnie, stwierdzono śladowy niedowład połowiczny lewostronny. Tego samego dnia chory podpisał oświadczenie wyrażające zgodę na leczenie. Gdyby była wątpliwość co do świadomości chorego, oświadczenie to musiałby podpisać ktoś z najbliższej rodziny. Chory wypełnił także ankietę anestezjologiczną z szeregiem pytań dotyczących przebytych chorób, zabiegów itp. Odpowiedzi na pytania z ankiety dotyczące przeszłości chorobowej świadczą o zachowanej

świadomości i prawidłowo funkcjonującej pamięci. Po przeprowadzeniu planowanej biopsji guza mózgu chorego w dniu 22.03.2011 r. wypisano ze szpitala w stanie ogólnym i neurologicznym jak przed zabiegiem. Z powodu progresji neurologicznych w dniach 26.04.2011 r. – 14.06.2011 r. T. K. był ponownie hospitalizowany – postępowała degradacja ogólna i neurologiczna.

/dowód:

opinia biegłego dr. H. A. z dnia 10.02.2012 r. – k. 157 – 159;

Biegła sądowa z zakresu psychiatrii J. B. (1) sporządziła opinię z dnia 16.06.2012 r. co do następstw i ograniczeń w funkcjonowaniu wynikających ze zmian chorobowych T. K. i możliwości samodzielnego sporządzenia przez niego testamentu z dnia 20.03.2011 r..

Po przeprowadzonej analizie biegła ustaliła, że choroba nowotworowa doprowadziła u T. K. do niedowładów lewostronnych kończyn, ale

w czasie pobytu w marcu 2011 roku w szpitalu był on opisywany jako chory samodzielny. Dopiero w czasie pobytu w szpitalu od 26.04.2011 r. u chorego zaobserwowano spowolnienie i podsypianie, a w maju 2011 r. – obniżenie nastroju, płaczliwość, chory skarżył się na brak spodziewanych efektów

leczenia, nawiązywał logiczny kontakt słowny. To wszystko wskazuje na to,

że T. K. był świadomy swego stanu zdrowia. Obniżony nastrój występuje u ludzi ciężko chorych, u których leczenie nie przynosi spodziewanych efektów. Biegła psychiatra uznała, że w związku z brakiem jakichkolwiek przesłanek na stwierdzenie u T. K. w dniu 20.03.2011 r. zaburzeń psychotycznych, otepiennych lub występowania zaburzeń świadomości, nie można podważać jego zdolności do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli, a tym samym nie można podważać jego zdolności do samodzielnego sporządzenia testamentu.

/dowód:

opinia biegłej J. B. z dnia 16.06.2012 r. – k. 219 – 224;

W sprawie opracowane też zostały opinie przez biegłego sądowego

z zakresu grafologii i badań dokumentów T. L. (1). Pierwsza opinia

z dnia 07.01.2012 r. wydana na podstawie ekspertyzy kryminalistycznej dotyczyła wątpliwości, czy testament holograficzny z dnia 20.03.2011 r. sporządzony został przez jedną osobę. W ocenie biegłego pismo ręczne

w formie testamentu T. K. sporządzone dnia 20.03.2011 r. we W. i czytelny podpis (...) w całości zostało nakreślone przez tą samą osobę. Natomiast częściowo czytelny podpis nie został poddany badaniom ze względu na występowanie w nim innych, nieporównywalnych

z występującymi w zwykłym piśmie i podpisach pełnoczytelnych zespołów

cech osobniczych. Po dostarczeniu materiału porównawczego (innych pism sporządzonych przez T. K.) biegły grafolog wydał w dniu

04.01.2013 r. drugą opinię na okoliczność, czy podpis znajdujący się pod testamentem został nakreślony przez spadkodawcę i czy pochodzi od tej samej osoby, która napisała treść testamentu. W opinii tej biegły uznał, że badane pismo ręczne w formie testamentu i czytelny podpis (...) zostały nakreślone przez T. K..

/dowód:

opinie biegłego T. L. z dnia 07.01.2012 r. – k. 134 – 138 i z dnia 04.01.2013 r. – k. 298 - 310;

Spadkodawca T. K. był współwłaścicielem lokalu mieszkalnego znajdującego się w O. przy ul. (...) oraz garażu położonego

na terenach między ul. (...) w O., które to nabyte zostały

w czasie pierwszego jego małżeństwa z L. z d. T.. W trakcie drugiego małżeństwa nabyty został samochód osobowy marki A. (...) rok prod. 1998

o nr rej. (...), samochód A. (...) r. prod. 1992 o nr rej. (...).

Jako współwłaściciel tego ostatniego samochodu wpisany jest M. K. (1), a samochód znajduje się w jego posiadaniu. Po śmierci T. K. doprowadzony został do garażu prąd i wyremontowany dach na koszt Z. P.. Wartość lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) wynosi ok.200.000,00 zł, wartość garażu – ok. 8.000,00 zł, wartość samochodu osobowego marki A. (...) to ok. 6.000,00 zł, a samochodu osobowego marki A. (...) – ok. 3.000,00 zł.

/dowód:

odpis Kw nr (...) –
k. 379 – 388;

notarialna umowa sprzedaży
z 06.06.1992 r. – k. 65;

dowód rejestracyjny samochodu marki A. (...) – k. 250;

zeznania J. M. – k. 49 – 50
i k. 377;

zeznania Z. P. – k. 50 - 51
i k. 377 – 378;

zeznania M. K. – k. 376 – 377;

zeznania Ł. M. – k. 51;

zeznania K. M. – k. 51 – 52;

Postanowieniem z dnia 24.05.2011 r. Sąd Rejonowy w Oleśnicy w sprawie o sygn. I Ns 292/11 stwierdził, że spadek po pierwszej żonie spadkodawcy L. K. dziedziczy T. K. i jej córka J. M. – po 1/3 części oraz wnuki M. K. (1) i M. K. (2) – po 1/6 części.

/dowód:

postanowienie tut. Sądu z dnia 24.05.2011 r. w sprawie I Ns 292/11 – k. 214;

Sąd zważył:

Bezspornym w sprawie było, że spadkodawca T. K. pozostawił po sobie testament. Spornym natomiast było, czy testament zwykły z dnia 20.03.2011 r. skutecznie zastąpił poprzedni testament notarialny z dnia 14.07.2006 r.

Wymogiem niezbędnym dla ważności testamentu zwykłego w myśl art. 949 § 1 kc jest sporządzenie go w całości pismem ręcznym, podpisanie go i opatrzenie datą. Testament z dnia 20.03.2011 r. sporządzony przez T. K. spełnia te podstawowe wymogi.

Wbrew zapatrywaniom prezentowanym przez kuratora uczestnika postępowania M. K. (2), do skutecznego sporządzenia testamentu holograficznego nie jest potrzebna obecność świadków. Nie zostało wykazane, aby przy sporządzaniu testamentu świadkiem jego sporządzania była żona Z. P.. Nie było bowiem bezpośrednich świadków sporządzania takiego testamentu w dniu 20.03.2011 r. Stąd oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych w piśmie wnioskodawczyni J. M. z dnia 08.08.2012 r., a później jeszcze ponawianych.

Istotnym warunkiem sporządzenia testamentu jest sporządzenie go

w całości przez testatora. Zarzuty, iż testament nie został w całości sporządzony własnoręcznie przez T. K. okazały się bezpodstawne. Biegły sądowy z zakresu grafologii i badań dokumentów T. L. (1) w swoich opiniach z dnia 07.01.2012 r. i 04.01.2013 r. wydanych na podstawie ekspertyzy kryminalistycznej ustalił, iż testament holograficzny z dnia 20.03.2011 r. sporządzony został przez jedną osobę, a po analizie dostarczonego przez strony materiału porównawczego, również to, że badane pismo ręczne w formie testamentu i czytelny podpis (...) - zostały nakreślone przez T. K..

W myśl art. 944 § 1 kc sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Nie zostało wykazane, aby spadkodawca był osobą o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Nie zostało też wykazane, aby testament był nieważny z mocy art. 945 § 1 kc, a zwłaszcza, by został sporządzony, tak jak tego próbowała dowieść J. M., w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Poza sporem było, że zdiagnozowane u T. K. schorzenie - nowotwór złośliwy mózgu, było poważne i doprowadziło ostatecznie do zgonu. Stan zdrowia pogarszał się z miesiąca na miesiąc. Jednak z dokumentacji medycznej wynika, iż jeszcze w dniu 05.05.2011 r. T. K. sam, mimo obecności żony, podpisał oświadczenie wyrażające zgodę na leczenie i wypełnił ankietę anestezyjologiczną z szeregiem pytań dotyczących przebytych chorób, zabiegów itp.. Gdyby była wątpliwość co do świadomości chorego, lekarze nie przedłożyliby takich dokumentów choremu, a w/w oświadczenie i ankietę anestezyjologiczną musiałyby podpisać ktoś z najbliższej rodziny. W swojej opinii z dnia 10.02.2012 r. biegły sądowy z zakresu neurochirurgii dr H. A. (1) stwierdził, że T. K. w dniu 20.03.2011 r. był w pełni świadomy sporządzając swój testament. Również po przeniesieniu chorego do Kliniki Neurochirurgii w dniu 21.03.2011 r. T. K. był przytomny, w logicznym kontakcie słownym, poruszał się samodzielnie, choć stwierdzono śladowy niedowład połowiczny lewostronny. Również biegła sądowa z zakresu psychiatrii J. B. (1) po analizie przedstawionego materiału dowodowego, w szczególności dokumentacji medycznej, w swojej opinii z dnia 16.06.2012 r. uznała, że w związku z brakiem jakichkolwiek przesłanek na stwierdzenie u T. K. w dniu 20.03.2011 r. zaburzeń psychotycznych, otepiennych lub występowania zaburzeń świadomości, nie można podważać jego zdolności do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli, a tym samym nie można podważać jego zdolności do samodzielnego sporządzenia testamentu.

Przechodząc do samej treści testamentu należy podkreślić, iż zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 948 § 1 kc, testament należy tak tłumaczyć, aby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. Jeżeli testament - interpretowany zgodnie z art. 948 § 1 kc, w zakresie, w jakim pozwala na to art. 948 § 1 kc, stosownie do wskazań art. 65 kc - może być tłumaczony rozmaicie, to zgodnie z § 2 art. 948 kc należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść. W myśl art. 961 kc jeśli spadkodawca przeznaczył oznaczonym osobom w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, poczytuje się je za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

W nin. sprawie wątpliwości co do skuteczności dyspozycji testatora budził fakt niepowołania nikogo konkretnie do elementów spadku określonych

w pkt 2 i 4 testamentu z dnia 20.03.2011 r. T. K. o ile wyraźnie wskazał, iż mieszkanie znajdujące się w O. przy ul. (...) i samochód A. (...) nr rej. (...) przekazuje żonie Z. P.,
o tyle brak takich precyzyjnych wskazań przy garażu i samochodzie marki A. (...) o nr rej. (...).

W orzecznictwie przyjmuje się, że przy ocenie, czy przedmiot przeznaczony w testamencie określonej osobie wyczerpuje prawie cały spadek, uwzględnieniu podlegają w zasadzie jedynie przedmioty (prawa) należące do spadkodawcy w chwili sporządzenia testamentu. Jeżeli jednak spadkodawca zadysponował przedmiotem nie należącym do niego lub w chwili sporządzenia testamentu zaliczał do swego majątku przedmioty, które mu nie przysługują, także one powinny być uwzględniane przy wspomnianej ocenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28.10.1997 r., I CKN 276/97, OSNC 1998/4/63).

Poza sporem było, iż wartość mieszkania znajdującego się w O. przy ul. (...) określana na ok. 200.000,00 zł, czy nawet rzeczywiście przysługujący zmarłemu udział 2/3 części w tym lokalu w sposób ewidentny przekraczają wartość pozostałych składników spadku. Uzasadniało to przyjęcie, iż skoro przedmioty przeznaczone w testamencie z dnia 20.03.2011 r. dla żony zmarłego Z. P. wyczerpują prawie cały spadek, w całości przypada on właśnie jej.

Podkreślić należy, iż obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa w myśl art. 6 kc na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 15.07.1999 r., I CKN 415/99, LEX nr 83805 i in.). Polemika J. M. z ustaleniami biegłych zawartymi w rzetelnie przygotowanych przez nich opiniach nie doprowadziła do ich zakwestionowania. Nie zostały też zgłoszone w tym zakresie dalsze wnioski dowodowe.

Wobec powyższego w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd przyjął, iż testament T. K. z dnia 20.03.2011 r. jako ważny, skutecznie odwołał wcześniejszy testament notarialny z dnia 14.07.2006 r., a na jego podstawie całość majątku spadkodawcy przypada żonie Z. P..

Orzeczenie o kosztach oparto na treści art. 520 § 2 kpc wobec sprzecznych interesów stron postępowania, odstępując też od obciążenia wnioskodawczyni obowiązkiem poniesienia wydatków pokrytych przez Skarb Państwa w celu przeprowadzenia wnioskowanych opinii biegłych (art. 113 ust. 1 u.k.s.c.)